

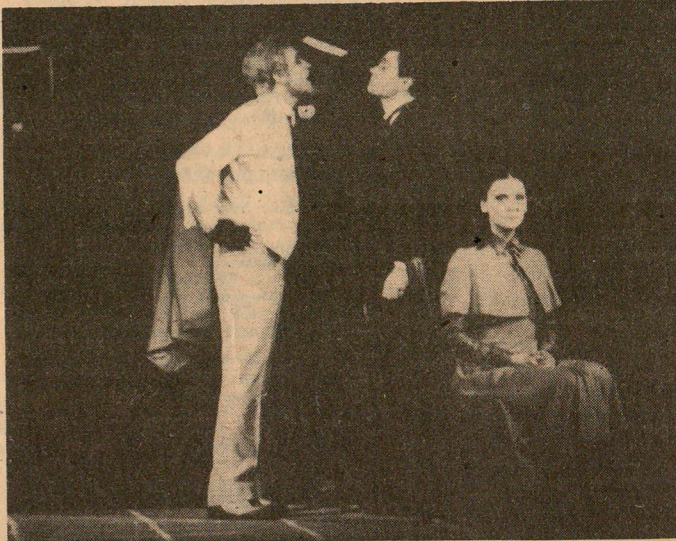
Vasárnap este bemutató

A patkányok

Hauptmann darabja a Pécsi Nemzeti Színházban

Berlini tragikomédia – jelzi a műfaji megjelölés Gerhart Hauptmann *A patkányok* című darabjánál, melynek főpróbáját tegnap délelőtt tartották a Pécsi Nemzeti Színházban. A darabot vendégként *Sándor Pál* állította színpadra, akit eddig filmrendezéseiről ismert a közönség. *Ripacsok* című filmjét egyébként a jövő héten mutatják be a mozikban. A filmgyárból érkezett díszlettervezőként *A patkányok* produkciójára Kovács Attila is, aki *Bachmann Gábor* mellett részt vett a *Psyché* című magyar film látványtervezői munkáiban. A most

színpadra kerülő darab az első világháború előtti Berlin egy külvárosi bérkaszárnijában, annak alagsori díszletraktárában játszódik, Hauptmann szavaival „egy moly-, patkány- és bolhafészekben”, ahol lejtőre került és lecsúszott emberek asszisztálnak a megesett kiscseléd tragédiába bukó sorsa körül. A főszereplő, az események mozgatója az egykori színigazgató, *Vallai Péter* alakításában, valamint – a háttérből – ennek az alagsori patkányfészeknek az úrnője, akit *Ronyecz Mária* alakít vendégként. *Leviczky Klára*, *Muszte Anna*, *Mester István*,

Képünkön *Vallai Péter*, *Bregyán Péter* és *Leviczky Klára* a darab egyik jelenetében

Labancz Borbála, *Csikós Gábor* játssza a tragikomédia további főbb szerepeit. Hauptmann darabját, amit *Csorba Győző* ülte-

tett át magyar nyelvre, vasárnap este mutatják be a színházban.

hogyan az idős férfit bosszúból, illetve további pénzszerezés érdekében megöli. Kést vett magához, majd bezorgetett a lakásába és több késszúrással megölte. A lakásban talált néhány ezer forint készpénzt pedig magához vette. Miután az így szerzett összeg hamar elfogyott, három nap múlva, ugyancsak ittas állapotban másik telekszomszédjával keveredett vitába. Ismét kést vett magához, s a 75 éves, magányosan élő férfit is megölte.

A Legfelsőbb Bíróság a büntetés kiszabásakor súlyosbító körülményként értékelte, hogy a vádlott kiemelt és brutális módon hajtottá végre a két emberölést. Az általa elkövetett bűncselekmények olyan kiemelkedően veszélyesek a társadalomra, hogy annak védelme csakis a kivételes jellegű halálbüntetés alkalmazásával biztosítható.

79 81. apr. 11

cu.

1981. apr.

12. ~~10.~~

27

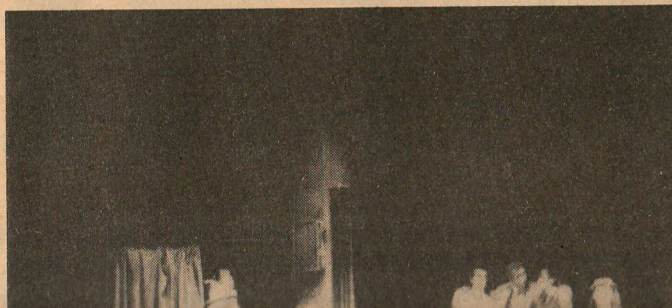
Jelenetkép: Bregyán Péter, N. Szabó Sándor, Tomanek Gábor, Labancz Borbála, Leviczky Klára, Vallai Péter és Muszte Anna

Kipusztíthatatlanok?

A világirodalomban nem ritka a patkányszimbólum. Jelezték, hogy az undorkeltő kártyakony rágcsláló „hűséges” kísérője az emberiség fejlődésének... Olykor elszaporodnak. Zavaros időszakokban, mikor csökken a társadalmi „higiéné”, felszínre jönnek „elpimaszodnak”. Egyébként *vannak*. Mindenki tudja. Irtásuk nehéz, alkalmazkodó képességük bámulatos. Természete révén ugyanakkor hálás kifejező eszköz a romantikában, de főleg a századutó irodalmi naturalizmusa jelzi avakran az em-

G. Hauptmann: A patkányok c. drámája Pécssett

ges író kivételes drámalélektani és jellemábrázoló művészetével — túlmutat. Még hozzá egy nagyon sajátos korszakban, a tízes évek elején. És ami a legfontosabb: ma emberének szólóan is, a patkányság jelenlétének az emberi természetben s e tulajdonság potenciális továbbélésének vártésti figyelmeztetésével, költői üzenetével. A mű fő cselekménye szabályos krimi, így tartal-

A magyar tudomány nemzetközi kapcsolatai

Magyarország tudományos kutatási kapacitása még 1 százalékát sem teszi ki a világ tudományos potenciáljának. Nyilvánvalóan következik ebből, hogy az alapvetően új felfedezések döntő többsége nem nálunk születik meg, hanem külföldön. Ugyanakkor az is tény, hogy társadalmi életünk legkülönbözőbb területein (termelés, oktatás, szolgáltatás, kultúra stb.) a világon meglévő, új ismereteknek jelentős részét hasznosítjuk. További gazdasági, technikai és kulturális előrehaladásunk egyik lényeges tényezője az lesz, hogy milyen módon tudjuk fenntartani, megőrizni és továbbfejleszteni azt a széles körű tudományos, műszaki és kulturális nemzetközi kapcsolatrendszert, ami az utóbbi 10–15 év alatt kialakult.

A hazai tudományos élet nemzetközi kapcsolatainak fejlődését nagymértékben meghatározta az MSZMP Központi Bizottságának 1969-ben hozott állásfoglalása a tudomány-politika irányelveiről. Ez a dokumentum egyértelműen megfogalmazta, hogy a nemzetközi tudományos kapcsolatok fejlesztését általános tudományos érdekeinkkel összhangban kell folytatni. A szocialista országokkal, és különösen a Szovjetunióval, elsődleges jelentőségű a kapcsolatok tartalmi fejlesztése, hiszen a közös társadalomépítési célkitűzéseken túlmenően gazdasági és kulturális együttműködésünk is igényli a tudomány közvetlen részvételét.

Az elvi állásfoglalásoknak megfelelően, igen jelentős mennyiségi és minőségi fejlődésnek lehettünk tanúi. Nemzetközi tudományos kapcsolataink az elmúlt évtizedben jelentősen bővültek. A tudományos célú kiutazások száma az utóbbi években elérte a 20 ezret, ami azt jelenti, hogy a hazai kutatóintézetekből, egyetemokről és a vállalatok fejlesztő laboratóriumából a tudományos kutatók és oktatók egyharmada fordul meg évente külföldön.

Ismervén több európai ország hasonló adatát, nyugodtan állíthatjuk, hogy ez az arány nemzetközi mércével is igen magas.

A szocialista országokkal folytatott együttes tudományos kutatómunka többféle szervezeti rendben valósul meg. Kétoldalú kormányközi megállapodások vannak az egyes baráti országokkal, a műszaki-tudományos, illetve a kulturális és tudományos együttműködésre. Ezek az egyezmények elősegítik az adott két ország gazdasági kooperációját, illetve a szocialista társadalom építésével járó sajátos oktatási, közművelődési és kulturális feladatok teljesítését. Az egyes minisztériumok, tudományos akadémiák, tudományos egyesületek szövetségei, egyetemek, kutatóintézetek, közvetlen megállapodásokat is kötnek kutatók, oktatók cseréjére, konkrét tudományos problémák vizsgálatára. A KGST-n belül több oldalú tudományos-műszaki együttműködési egyezmény van, amely több ország közös érdekeinek megfelelő kutatómunkát fog össze, illetve összehangolja az olyan tudomány-szervezési intézkedéseket, mint pl. licencvásárlás, műszer-gyártás, együttes fellépés nemzetközi szervezetekben stb.

Több nemzetközi továbbképző, intézetet is létrehozott a szocialista országok tudományos akadémiái, pl. a Matematikai Továbbképző Központot Varsóban, a Hő- és Tömegátadási Kutatóközpontot Minszkben, illetve az Elektronmikroszkópiai Központot Lipcseben.

A tőkés országok kormány-szerveivel szintén kötöttünk műszaki-tudományos, vagy kulturális és tudományos együttműködési megállapodásokat. Ennek keretében általában szakemberek kölcsönösségi alapon álló tanulmányútjait irányoztuk elő. Évente több száz

magyar állampolgár utazik ilyen módon külföldre. Az intézményes kapcsolatok keretében tartozik a többi állami, vagy magánalapítvánnyal (USA, NSZK, Japán) való olyan konkrét együttműködés, ahol igen szigorú szerződéses feltételek szabják meg a kutatás célját és végrehajtási módjait.

Magyarország olyan természeti, gazdasági adottságokkal rendelkezik, amelyek igénylik az igen aktív nemzetközi kapcsolattartást a társadalmi élet nagyon sok területén, a tudománytól a kereskedelemig. Az izolálódás, a befelé fordulás a fejlődés fékje volt a múltban is, és méginkább az lehet a jövőben. Az aktív és nemzetközi együttműködésre jó példa az atomfizikusok, atomerőművi mérnökök közös munkája, amely már az ötvenes években elkezdődött és jelentősen járult hozzá ahhoz, hogy a nyolcvanas évek közepén hazánkban is működhet nukleáris erőmű. A számítástechnika ma már ott van társadalmi életünk legkülönbözőbb területein, a népszámlálástól kezdve a repülőhelyek foglalatáig. Külföldről átvett tapasztalatok nélkül nem jutottunk volna el idáig. De hozzátehetjük, hogy számos részterületen már önálló magyar eredmények is születtek az atomreaktorok egyes technikai mutatóinak továbbfejlesztésében, illetve számítástechnikai berendezések gyártásában.

Számtalan hasonló példát lehetne még megemlíteni a természettudományok, a műszaki és agrártudományok területéről is.

A társadalomtudományok területéről a közgazdaságtant, a nyelvészetet, a történettudományokat, a jogtudományokat, az irodalomtudományt és a szociológiát emelhetjük ki, ahol a kölcsönös tapasztalatcsere és együttműködés eredményei könyvekben, publikációkban láttak napvilágot.

25 éve, 1956. március 26-án írták alá a szocialista országok képviselői az első közös kutatóközpont megalapításáról szóló egyezményt. Az intézmény céljával azt tűzték ki, hogy a részecskefizika, a magfizika és a neutronfizika területén közös kísérleti és elméleti kutatásokat végezzenek. Az erők egyesítése olyan nagyberendezések, gyorsítók, reaktorok építését és használatát tette lehetővé, amelyek létrehozása kis országok számára megoldhatatlan feladat lett volna. A dubnai Egyesített Atomkutató Intézetben az elmúlt 25 év alatt számos kiemelkedő tudományos eredmény született, új kutatási irányok jöttek létre.

A kutatómunkában aktívan részt vettek a magyar fizikusok, vegyészek és mérnökök is. Önállóan, vagy széles körű nemzetközi kollektívák tagjaként több kutatócsoport dolgozott éveken át Dubnában, tevékenységükkel nemcsak a dubnai intézet eredményeihez járultak hozzá, hanem segítették a hazai kutatások fejlődését is. Kutatóintézeteink nem egy témában közvetlen együttműködést alakítottak ki az Egyesített Atomkutató Intézettel, kiszélesítve ezáltal az itthon dolgozók számára is a kutatási lehetőségeket.

Dubna a résztvevő országok kutatóintézetein kívül szoros kapcsolatot tart fenn a világ legjelentősebb kutatóközpontjaival. Ez a nemzetközi jelleg egyik legvonzóbb vonása az intézet tevékenységének, ami az ott dolgozókat a világméretű tudományos munkamegosztás közvetlen részévé teszi.

Sokszor használjuk ma ezt a kifejezést, hogy belső tartalék. Ezen még feltáratlan anyagi, vagy szellemi kapacitást értünk. Nemzetközi tudományos kapcsolataink vonatkozásában viszont még nyugodtan beszélhetünk külső tartalékról is, hiszen a kellő következetességgel, előrelátással szervezett nemzetközi kapcsolatok valóban hatalmas tartalékok tudnak részünkre mozgósítani.

Láng István,
az MTA főtitkár-helyettese

Jelenetkép: Bregyán Péter, N. Szabó Sándor, Tomanek Gábor, Labancz Borbála, Leviczky Klára, Vallai Péter és Muszte Anna

Kipusztíthatatlanok?

G. Hauptmann: A patkányok c. drámája Pécsen

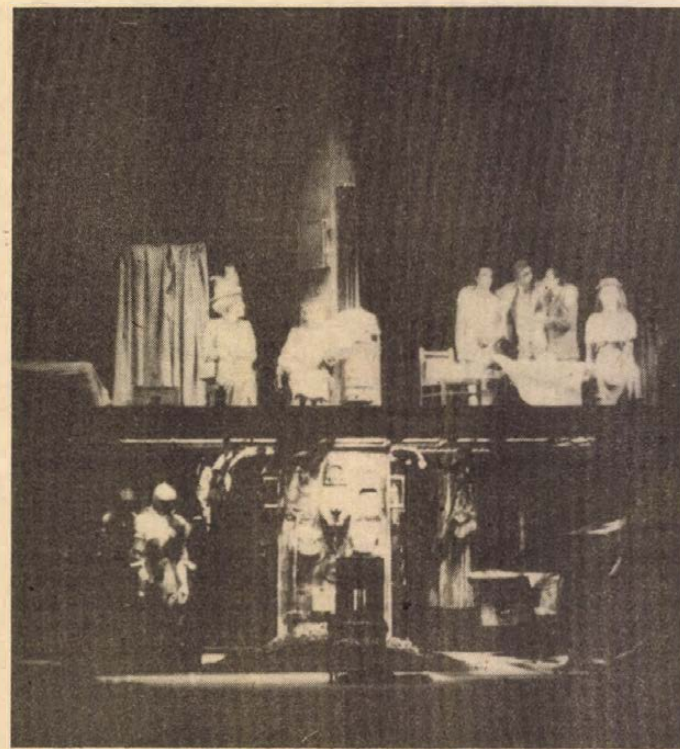
A világirodalomban nem ritka a patkányszimbólum. Jelezték, hogy az undorkeltő kártékony rágcsáló „hűséges” kísérője az emberiség fejlődésének... Olykor elszaporodnak. Zavaros idősorokban, mikor csökken a társadalmi „higiéné”, felszínre jönnek „elpimaszkodnak”. Egyébként vannak. Mindenki tudja. Irításuk nehéz, alkalmazkodó képességük bámulatos. Természete révén ugyanakkor hálás kifejező eszköz a romantikában, de főleg a századutó irodalmi naturalizmusa jelzi gyakran az emberi nyomor és gonoszság környezetében a patkányok jelenlétét. Míg hatáon, mint ezt G. Hauptmann most bemutatott drámájának címe is hangsúlyozza. A mű ugyan jóval később született, ám kétséget kizáróan az író első naturalista korszakának gyökereiből.

G. Hauptmann nálunk kevésbé ismert. Negyvennél is több színpadi műve közül elvéve játszanak csupán; a magyar nézőnek elsősorban a filmen is láthatott *Rose Berndt* vagy a talán legismertebb *Naplemente előtt* címe csenghet ismerősen. Századunk első harmadának német „költőfejedelmé” nem bizonyított olyan maradandónak, mint ez akkor várható volt. Közrejátszanak talán ebben szubjektív motívumok is. Mert például ahogyan 1914-ben Romain Rolland háborúellenes felhívására nem reagált, úgy a náci expanzió idején Thomas Mann se hatott az akkor már öregedő jeles német íróra, aki *halgalt*... A világégek elől rendre „klasszikus” magányosra húzódtok vissza Agnetendorfi villájába. (Ma Lengyelországhoz tartozik.) Újabbban nyugaton több művét újra felfedezik, és bizonyára eljön az idő, amikor G. Hauptmann kellő értékeléssel méltó helyére kerül a mi világirodalmi tudatunkban is. Hiszen jelentősége nem vitatható az európai modern dráma kialakulásában, ahogyan a nyolcvanas évek naturalista drámájának megteremtésében is Strindberg mellett Hauptmanné a legjelentősebb név. Ami elsősorban egyik fő műveként emlegetett *A takácsok* c. drámájának köszönhető. Irónk evvel – a szilárd takácsok felkelésének (1844) új, egyéni hangú ábrázolásával – szocialista eszméi segítő talajról indult el. Több mint fél évszázados életművében – különböző újromantikus, misztikus, szimbolista stb. kitérőkkel – végső fokon a realizmus igénye – megtartó ereje lényeges. Olykor életre lehel a naturalista ábrázolás értékes elemeit is. Különösen akkor, ha a jelenkori valóság feltárásában akad közvetlen mondanivalója. (*Henschel fuvaros*, *Rose Berndt*: a 900-as évek elején.)

Ebbe a sorba tartozik *A patkányok* is. (1911.) Nem annyira a naturalisztikus eszközök felhasználásával, nem is a címe jelképiségével. Sokkal inkább mindazokkal, ami ezen társadalmi, politikai kisugárzásában – egy nagyon tehetsé-

ges író kivételes drámalélektani és jellemábrázoló művészetével – túlmutat. Még hozzá egy nagyon sajátos korszakban, a tízes évek elején. És ami a legfontosabb: ma emberének szólan is, a patkányság jelenlétének az emberi természetben s e tulajdonság potenciális továbbélésének vártészti figyelemztetésével, költői üzenetével. A mű fő cselekménye szabályos krimi, így tartalmi vonatkozásaira csak utalunk, ahol szükséges. Műfaja tragikomédia, helyszíne a vilmoscsászári Németország Berlinje, néhány évvel az első világháború előtt. Mindez önmagában véve még dögünalmas előadásra is „ösztönözhet”. Jó rendező kezében viszont ez a mű – lehetőség. A Pécsi Nemzeti Színház Sándor Pál filmrendező meghívásában látta meg azt, aki lehetőségeit nemcsak kihasználja, de az optimális szerepkiosztás és a szcenika segítségével az évad eddigi talán legjobb előadását is megteremtheti. Ez a munkája – Csorba Győző írása, lényegre törő új fordításának alkotói támogatásában – alighanem a szövegváltozatok alapos dramaturgiai átfésülésével kezdődött. A korabeli kritika méltán kifogásolta ugyanis, hogy a darab terjengős: a tragikus és komikus elemek nincsenek szerves egységben, a humoros epizódok megbontják „leületet” a dráma feszültségét, a történet kibontakozását. E szerkezeti hibákra a gondosan összeválogatott előadásból viszont már semmi nem utal.

Sándor Pál kiváló érzéke a groteszk iránt már eddig is feltűnhetett (*Régi idők lojca*). Vonzódik a történelem kiélezett tragikus helyzetének egyéni látásmódjához (*Herkules-török emléke*; *Szabadíts meg a gonosztól!*), amit elsősorban a hangulatalemző ábrázolás gyakran sötét tónusú, nyomasztó légkörrel alapoz meg. De mindig, mindenütt együttérzéssel, aggódó szeretettel fordul a kisemberek világá felé. Ezek az erényei színpadi rendezésében is jelentkeznek. Az utolsó „boldog békeévek” jellegzetes erőitől (színpadigazgató, pap és más kispolgárok mellett munkás, rendőr, kiscseléd, lumpenlelemek) egymáshoz – és a történet középpontjában álló brutális gyilkos-sághoz – való viszonya megszűrte túlmutat a szimbolikus címen és mindazon, ami előttünk lejátsszódik. Ebben a rendezői koncepcióban – egy-két egyértelműen negatív drámai szerep kivételével – szinte mindenben van valami mélyről jövő – tehát nem külsőségekkel ábrázolt – emberi rezdülés vagy megkapó vonás. Épp ez a kontraszt erősítheti fel borzongásunkat, szorongásunkat: mire vezethet majdan a porosz gőg, a polgári képmutatás: az emberi butaság, gonoszság, felbújtás, erőszak; a lumpenproletári szubkultúra „megöröklött” és „kifinomult” ma-

Kovács Attila színpadképe

Fotók: Cseri László

gatartásforma rendszere? Hiszen a patkányság természetéből nem mindig jelentkezik „eredeti” formajegyeivel... Bennem ez váltotta ki a legmélyebb hatást, ami a dráma értelmezését illeti.

Művészi eszközeinek sokszínűségében kezdő uralkodik. Az egyik Kovács Attila színpadképe. A színhely egy „átmeneti” jelmezraktár egy bérkaszánya kazánházában (eredetileg padlásterében). Molyette, patkányrágta göncök, rozsdás vérték, szénkúpok sívár, lehanggoló összevisszasága, pisllakoló fényben. Fölötte síkban egy szoba, a jelenetek egy része itt játszódik. A látvány, a környezet hatása szinte társrendezői funkciót sejtet. A másik a színészi játék összhangja, megkomponáltsága. Ennek az élménye. Olyanoknál is, akiket eddig jó esetben középszerűnek láthattunk. Az első percek premierizgalma gyakran a szövegérthetőség rovására megy (pl. még Ronyecz Mária-nál is); helyenként bizonyos akciók (pl. a drámai, csöndek) se érlelődték még hozzá a cselekményfejlődés ívéhez. Am egészében véve kivételesen jó színészi alakítások sorozata teremti meg ezt az előadást, ahol a tragikus főcselekmény sodrában a groteszk humor pillanatai mindenütt oldanak és kötnek. Egészé. S ezenközben a dráma feszültsége is képes tovább sűrűsödni. Kitérőnek a lélektani elemzések. Elsősorban a főhősnek is tekinthető Johné anyasági komplexusának skizoid elfajulásában: Ronyecz Mária (m. v.) kemény, tragikus nőalakja öregör hősöket idéző kataritikus élményt teremt. Vallai Péter volt színigazgatója talán a töle megszokottól is

színebb, sokoldalúbb színpadi alakítás. Leviczky Klára meggyerő kislányalakat formál megbízható tehetséggel (immár másodszor az idei évadban). Bregyán Péter külön örömet okozott: végre igazán árnyalt színészi teljesítményt nyújt a felszegen is lázadó teológusjelölt szerepében. Fekete András házmestere igazi kabinetalakítás. Tartása, tekintete, egyetlen gesztusa is a jellemző erő ritka mélységeit harsogja. (Sajnos nem eléggé „hangosan”...), Muszte Anna kifinomult színészi eszközökkel jeleníti meg a megesett kiscselédet. Cserényi Béla (Spitta tiszteletes) villanásában a legjobb karakterszínészek teljesítményével vetekszik. (Ui. apró ideges arcrángással jól jellemmezni valakit nehezebb mesterség, mint pl. egyértelműen dadogni.) Tomanek Gábor és N. Szabó Sándor harsányan karikírozó próbajelenete Vallaival sokáig emlékezetes marad. Vizi György minden rájátszás nélkül is patkányszerű figurát hozott; erőteljes, jól egyénített Csikos Gábor John pallérja. Mester Edit remekbe formálja egy éhező kis emberke sorsának teljességét; s epizód szerepében a legjobbat nyújtja Labancz Borbála, ahogyan a többiek is: Krasznóai Klára, Mester István, Högye Szuzsanna, Bódis Irén, Szivler József jól helyükön vannak a produkcióban. A nagyon átgondolt, kifejező jelmezeket az ugyancsak vendég Szakács Györgyi tervezte.

Wallinger Endre

1981. július

Színházi évad-összegezés, 1981

Tizenöt bemutatóra tekinthetünk vissza a Pécsi Nemzeti Színház elmúlt évadában. És két gyermekbábszínházi darabra, amely a Bóbita Bábegyüttes, hivatásos állami bábszínházzá alakulását követően (1981. január 1.) került a színház új – hivatalosan a 6. tagozatának – repertoárjára. A Bóbitát mi, pécsiek tisztelettel köszöntjük ezúton is. Azt kívánva, hogy olyan töretlen invencióval és művészi hittel gazdagíthassák a gyermekelőadások műsorképét, ahogyan ezt amatőr korukban tehették és tették.

Számára néve a bemutatók száma a pécsi színház viszonylatával optimálisnak tűnik. (Kilenc prózai, két-két könnyűzenei, opera-, illetve balletmű szerepelt műsoron.) Fogadtatásukra nincs általános képem, ahogyan ilyen képen nyilván senkinek sincs, hiszen az eladott jegyek, bérletek száma nem mérvadó. Ha most közvéleményt kutatna valaki –, „megszondázva” a rendszeres színháznézők táborát – bizonyára a vélemények nagyon eltérő, sokféle rendszerét konstathatná, s aligha a túlnyomó többségű elégedettséget. Pedig van változás, csak viszonyítanunk kell a korábbi évadokhoz képest. Főleg abban a vonatkozásban, amit két éve „Janus arcú műsorpolitika” címmel bíráltunk a színház munkájában. (Az előző, 1977–79. közötti évadokra vonatkoztatva: aránytélvesztések; a közönség kiéhezettsege fontos klasszikusokra, vagyis generációk nőnek fel, emlékezetes Csehov-, Shaw-, Shakespeare-, Miller- stb. – előadások nélkül; ugyanakkor bizonyos, valóban szép sikerű, tetszetős előadások eltakarják a koncepciótlanságot, a különködő műsorpolitikát, az évadok tudatos egymásra építkezését, a gyermektagozat „leblokkolását” stb. írtuk 1979 nyarán.)

Távol áll tőlünk, hogy alapvető és gyökeres változásokat fedezzünk fel a színház megvalósult, esztétikai mércével lemérhető műsorterveiben. De arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy ilyet nem is vártunk, és hogy a kisebb, de tendenciájukban mindenképp pozitív törekvéseket igazoló jeleknek is, a jó sikerű prózai előadásoknak és az igényesebb szórakoztató műveknek is érdemes

örülnünk. Aki magáénak érzi ezt a színházat, annak észre kell vennie ezeket a jó tendenciákat. Már a korábbi évadot is –, amely a klasszikus adottságokból is törleszteni akart, s maiságában is tudatosan közelebb állt mindahhoz, ami az embereket foglalkoztatja – az előzőeknél jobbnak éreztem. (A *tenger asszonya*, A *hatalmas színabló* – gyermekdarab; A *közvádó*; Az *igazak*; *Bírodalomépítők, avagy a Smürc*; *Salome*). Az idei évadot még jobbnak, még színvonalasabbnak tartom a fenti szempontból. Mik a koncepcióssabb műsorterv, a jó törekvések jelei?

A színház egy sokszínű műsorterv színvonalas megvalósítására törekedett. S ez az évad egészére, még a kevésbé sikeres előadásokra is elmondható. Mindenesetre igazi színházat, „színházzagú” színházat kívánt teremteni, ha ez az előadások mintegy felénél csupán közepes művészi eredményeket hozott, vagy azt se... A jó szándékot viszont ismerjük el. Akartak! Valami mást, valami jobbat, tartalmasabbat. Érezhettük ezt a két szórakoztató mű színpadra állításában (*Tíz kicsi néger*, A *szabin nők elrablása*); a musical rendezésében (*Chicago*); a gyermekdarab előadásában (A három kecské), a *Così fan tutte* opera megvalósításában vagy az évad megszervezésére legjobb és legnagyobb színházi élményt adó prózai előadásában (Hauptmann: *Patkányok*). Ha ezzel az igényességre, színvonalra törekvéssel a színház olyan közönségbázist kíván teremteni, amelyre már rövidtávú (néhány éves) koncepciót lehet építeni, amelyen saját arculatát lehetne formálni – akkor a Pécsi Nemzeti Színház az elmúlt évadban jó úton járt, akkor is, ha gyökeres íavulásról, 180 fokos fordulatról nem számolhatunk be. Annak a küldetésnek az irányába haladt, ami egy nemzeti színházról napjaink művészetpolitikai feladatai közepette elvárható. A jövő, a folytatás rajtuk múlik.

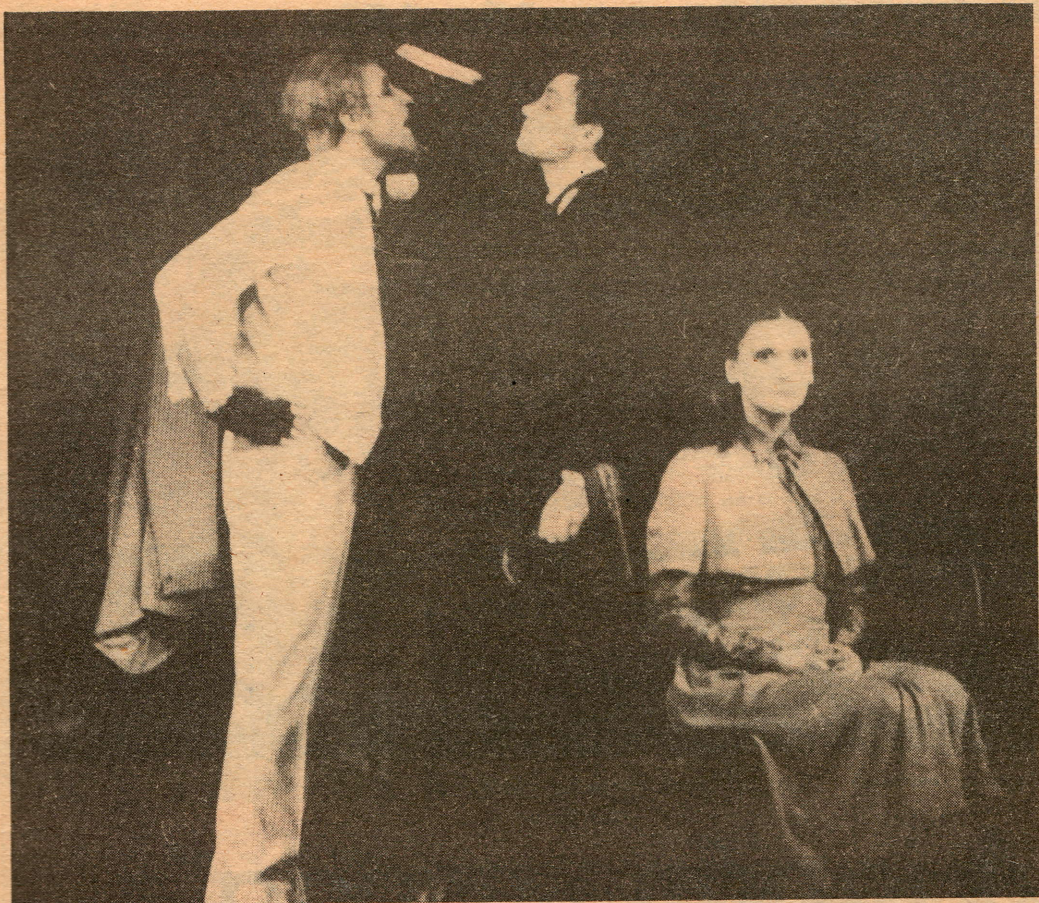
Két fontos, értékes elemét szeretném még kiemelni ennek az évadnak. Tiszteletre érdemes az a következetessége, amellyel Pécsen korábbi vállalatukat teljesítik a mai magyar dráma ügyének ápolásában. Vállalva

ezzel természetesen nemcsak a sikerek babérait, hanem a fiaskók alternatíváit, a bukás vagy a tévedés persze jog is. Attól függ, miben tévedünk...) A Pécsi Nemzeti Színház az utóbbi hat-hét évadban több mint 30 kortárs magyar drámát állított színpadra, s ezek jelentős része eredeti bemutató. Az idei évadban két házszerzőjének egy-egy új művével gyarapította a megszülető új magyar művek sorát. (Íllýés: *Sorsválasztók*; Sárospataky: *Fekete tűz*).

A másik: a szovjet drámák és a Szovremennyik Színház, az egyik legrangosabb és világszerte nagyra becsült moszkvai színházművészeti műhely cserekapcsolatának ápolása. Értékes, művészi hitelű kapcsolat ez, épp emiatt nagyon fájdalmas számomra mindkét Roscsin-darab bukása Pécsen. (Talál a Szerelvény a hátszágba, most az Olga: mindkettőt néhány előadás után – közönség hiányában – le kellett venni a műsorról.) Mindkét előadásnak, a darab esetleges hibái ellenére is, vannak olyan értékei – főleg a rendezés (Galina Volcsok) finom, árnyaltos lélektani elemzései révén – amelyek nélkül, meggyőződésemmel, szegényebb maradt az, aki nem látta. Sajnos művészetpolitikánk korábban elkövetett súlyos hibái sokak szemében ma is megkérdőjelezik a legjobb alkotók, Suksin, Gelmann, Ajtmatov, Bondarcuk, vagy akár Mihail Romm és mások alkotásait – ez lehet a talán maradandó alapvető oka. S ki tudja, hányadiziglen...

A jövőre vonatkozóan ehelyett nem kívánunk szólni. A színház művészeti irányításában és a vezető művészeik állományaiban bekövetkezett változásokat már hivatalosan bejelentettük – sokan elemtek, újak jönnek helyettük. A helyzet azóta is némiképp módosult, illetve formálódik. A végleges „felállásra” évad elején visszatérünk. Ez a nyár az erőgyűjtés, az új feladatokra való felkészülés időszaka legyen. És a Pécsi Nyári Színházé, amely a maga sajátos műsorával, bizakodunk, lassan nemcsak önálló művészeti fóruma, hanem tudatosan formált szerves részese a megyeszékhelyi színházi életnek.

Wallinger Endre

Jelenet Gerard Hauptmann Patkányok című drámájának előadásából. Vallai Péter, Bregyán Péter és Leviczky Klára.

Fotó: Cseri